

tractat, molt discutibles totes elles i acompanyades de gran nombre d'incògnites. Veg. Ascoli, *AGI* x, 260ss.; Schuchardt, *ZRPb.* xxv, 345; Brück, *ZRPb.* LII, 334-7; H. M. Flasdieck, *ZRPb.* LXXIV; el més informat en cèltic és Vendryes, que en tracta especialment en un article dels *Mélanges Saussure*, 310ss. (amb aprovació de M-Lübke, *ASNSL* cxxii, 408). Però inclús contra la tesi d'aquest es poden fer valer greus objeccions. En tot cas rebutjo sense vacillar l'explicació acceptada per Bloch-Wartburg: encreuament de *GLADIUS* amb el ll. *CLAVA*, car és insostenible que aquest mot que només significava 'porra, maça, garrot' es barrejés amb el nom d'una arma de metall tallant, i, no coincidint els dos mots en la inicial ni en el final no hi ha encreuament ni a penes contaminació possibles.

Lamento no poder entrar a fons en aquesta qüestió, car no s'hi presta el marc del present llibre. Però vull cridar l'atenció sobre un enllaç molt més convincent, si suposem que es tracti d'un mot sorotàptic, de forma **KLAVIŪS* pròxim parent del pruss. ant. *kalabian* 'espasa' glossat «*swert*» en el vocabulari d'Elbing, 424) i del seu equivalent lit. *kalaviņas* 'espasa' i 'tallaglaços en un pont'.¹ Uhlenbeck (*Aind. Et. Wb.*) i Bender (*Lith. Et. Dict.*) el relacionen amb un scr. *karavālah*. Aquests mots semblen ser el nom més antic de l'espasa en bàltic, car si bé avui en lituà s'usa més aviat *kàrdas*, aquest sembla ser un intrús posterior manllevat de l'irani (veg. Berneker, s. v. *korūda*). En canvi, per al bàltic *kalaviņas*, es troba una convincent etimologia indoeuropea en l'arrel del lit. *kálti* 'colpir', ferir', cf. Trautmann, *Altpruss.*, 351; Walde-Pok. I, 437; Buck, *Selected Syn.*, § 20.27; cf. Pok., *IEW*, 546 (arrel de la qual vénen també, en una forma amplificada, el cèlt. *KLADIOS* 'espasa' i el ll. *clades* 'matança'); amb una amplificació en -*uo*- tenim també el lit. *kálvis* 'ferret' i el ll. *clava*.²

DERIV.: *Glaviot* (1430, *DAG*). Del diminutiu *gladiolus* 'espaseta' ve el nom de planta i flor liliàcia *gladiol*, fr. *gläeul*. En català n'hi ha variants que surten de *GLAVIOLUS* (paral·lelament derivat de *glavi*), i amb variants dissimilades *gaujol*, *gatjol* (veg. *AlcM*, etc.); especialment oc. ant. «*glaujol*: *gläeul*; iris» amb variants *graujol*, *glaiol*, *glaugel* (*PDPF*), val. «*greujol*: lirio», Sanelo I, 86v; i bescanviant el sufix diminutiu: «*graujets*: *calendula*», *OPou* (*TbPu*, 49).

¹ També *kalaviņa* 'espadanya, gladiol'. I sobre aquests mots, veg. Fraenkel, *Die Balt. Sprachen*, 16.

² Hi ha una glossa llatino-grega *gladius*: (*CGL* III, 77.67) que podria ser una dada antiga del sorot. *KLAVIŪS* mig confós amb *gladius*.

Esglaó, *esglaonat*, V. *escala*.

ESGLAUBAR, 'trençar un bloc, una pedra grossa' (PnaVic, *DAG*) o *glaubar* de sentit semblant i *glauba* «tros que es desprèn superficialment i en forma de full, d'una pedra, roca, etc.» (ib., *AlcM*): no podent nos refiar del detall semàntic quan no comptem amb informació més completa i directa ni més ben avalada, dubtem entre dos enllaços: 1) amb *esglevar* 'arrencar

una gleva de terra, marga o terrer' (potser alterat per influència d'*esglaunar*=*esglaonar* amb sentit de tallar escalons a la pedra); i 2) amb l'aranès *galauba* i oc. ant. *galaubia*. *Galauba* és el nom que donen en les grans boscuries araneses (Baricauba, Baretges, etc.) a la mida més gruixuda en què es classifiquen els rulls dels troncs d'arbre tallat,¹ substantivació de l'adj. gascò *galaube*, -*bo* «avenant, gracieux, aimable»,² que ja degué existir com a *galaube*, -*ba*, en oc. ant., on els trobadors usen els seus derivats *galaubia* «magnificence, largesse, gaillardise» (Bornelh, Montaudon, Foissan), *galaubejar* «briller, déployer de la magnificence» (Bornelh, també l'abstracte *galaubéi*), *glaubier* «magnifique, gracieux» (R. d'Aurenga, Perdigon, G. de Rossilhon) (Rayn. III, 418-9, cf. Levy): tot això provinent de l'adj. gòtic *GALAUFS*, -*bis*, 'preciós, magnífic, lloable' (de la família de l'al. *lauben* 'lloar', *glaube*, a-al. ant. *giloubo* 'aprovació') (*REW*, 3644; Gamillscheg, *Rom. Germ.* I, 380; *FEW* xvi, 10): es passà de 'magnífic, gran' a 'esplèndid, escaient' i d'altra banda a designar la mena de rull més grossa i reforçada, i anàlogament s'hauria pogut aplicar a un carreu de prou grandària.

¹ Els rulls en què serren els grans troncs d'arbres aterrats són tots d'uns 3 m. llarg, però es classifiquen en proporció decreixent segons el gruix que tenen, en *galauba*, *pitroll*, *rasau*, *piau*, *bastard* i *hièla*: la *galauba* és la mena més gruixuda de totes sis, i té unes vint polzades de diàmetre: comprovat en els anys 1932 a 1935 en els boscos de Bossost, Canejan, Arres i Benós.—² Palay ho recull a l'Alt Adour (vall de Banheres de Bigorra). No tinc altra notícia de supervivència actual. Però és evident que la mesura i accents del vers en Bornelh, Montaudon i Foissan exigeix accentuar *galaubia*, i per consegüent es tracta d'una derivació merament romànica de l'adjectiu *galaube*, -*ba* (no constatat en oc. ant., però pressuposat també per la substantivació aranesa *galauba*), per tant tenien raó Diez i M-Lübke en partir de l'adjectiu gòtic documentat *galaufs*, i no pas Frings i Wartburg en postular un abstracte gòtic només suposat **galaubei*. Deu venir del dit adjectiu el cogn. occità *Galaup*, que el *TdF* localitza com a nom de dos personatges del S. XVIII (nats a Albi i a Ais).

ESGLÉSIA, del ll. vg. *ECLĒSĪA*, ll. *ECCLĒSĪA* 'reunió del poble', 'aplec dels primers cristians per celebrar el culte', 'lloc on se celebrava', pres del gr. *ἐκκλησία* 'reunió, assemblea convocada', derivat d'*ἐκκαλέω* 'jo convoco'; en català antic apareix més aviat en variants com *eglesa*, *glés(i)a*, *esgleya* i altres, que en part són resultat d'evolució fonètica del mot en forma ben popular, però després, per reacció eclesiàstica, s'hi restituí la terminació llatina -*sia*, i d'altra banda s'hi introduí la inicial dels mots en *es-*, molt més nombrosos en la llengua que els en *e-*. □ 1.ª doc.: *eglésia* docs. del S. XII.

«Gauceran d'Urğ trencà l'eglésia d'Adaç», «trascren lo vi de la tona e portaren-lo-ss-e-n a Cuncabela e tren-